

udgaven samt sagregistre til de trykte tingbogsudgaver. Hvornår disse registre ser dagens lys, anføres ikke og vel af gode grunde, for det er uhyre tidkrævende at udarbejde registre, og det er en stor økonomisk belastning for det udgivende selskab, men spørgsmålet burde være overvejet nøje, inden man besluttede at udsende tingbogsteksterne. Jeg er selv en flittig benytter af Sokkelund herreds tingbøger i den trykte udgave, og derfor kan jeg ikke anse det for andet end en fejldisposition at udsende så mange bind tekstudgave i stedet for at bringe et register til hvert bind, selv om bindene så skulle udkomme med længere mellemrum. Det er mit håb, at selskabet vil satse stærkt på at tilvejebringe navregistre til de udkomne tingbøger, før det overhovedet overvejes at bringe flere bind tekstudgaver.

Det har i det foregående ikke været muligt at omtale alle udgaver af ting- og dombøger, af korrespondance og af regnskaber og jordebøger fra det 16.–17. århundrede, men kun at nævne nogle eksempler. Det er ikke min hensigt at anbefale, at man ophører udgivelsen af kilder i sig selv, men at efterlyse en nøjere prioritering af opgaverne. Det bør overvejes, om det ikke var rimeligt nu at få afrundet udgivelsen af de kildekomplekser, man har påbegyndt, i stedet for at starte på nye kildeudgaver af en anden karakter, fra andre tidspunkter, eller fra nye egne. Det bør tillige overvejes, om man ikke skulle satse noget mere på udgaver af en anden karakter, d.v.s. mere på hjælpemidler til benyttelsen af originalmaterialet end på udgivelse af mere originalmateriale fra det 16.–17. århundrede – med andre ord publicere indgange til kilderne i stedet for kilderne selv.

Kaj Henning Jensen: Amatører og faghistorikere

I sidste nummer af »Fortid og nutid« bragte cand. mag. Thorkild Kjærgaard en artikel med titlen »Fagmænd og amatører«. Heri gav han udtryk for de forskellige opfattelser af amatørhistorikeren contra den fagligt uddannede historiker, der har rørt sig gennem tiderne frem til vore dages nostalgiske skabertrang. Blandt de mange citater, der underbygger Thorkild Kjærgaards artikel, vil jeg gerne tage mit udgangspunkt i artiklens slutafsnit:

»Kontakter, helst så brede som mulige, er af stor betydning inden for historieverdenen. De giver uundværlig inspiration til alle parter, og de hæmmer den faglige indtørring som nok altid truer ikke mindst den professionelle historiker, der, som andre specialister lever i en lille verden og kan endda af og til være med til at jævne kløfter ud. Men alt dette og mere til kan formentlig bedst finde sted, når det ikke er som herremænd og bønder, man mødes, men som ligemænd, der i gensidig agtelse og interesse for, hvad den anden laver, hver dyrker sine marker og taler sammen over det fælles hegn om historie og andre ting.«

Efter at have forvundet nedvurderingen af amatørhistorikerens slidsomme og ofte ubetalte skrivelser, der som sagt er mundet ud i snesevis af skrifter gennem årene, føler man æresfrygt for disses menneskers formåen, der hver for sig har værnet og bevaret en stump af vort lands mangeårige historie. De har i mange tilfælde gjort den levende, nærværende – og udødelig – sjælden litterært men hver gang historisk. Jeg har kendt flere af disse amatørhistorikere, der brugte al deres fritid på at granske og nedskrive deres egne historie, og jeg har den største beundring for deres uegennyttige arbejde, som de aldrig tjente en krone på og kun sjældent fik tak for. Men sådan skal det ifølge Thorkild Kjærgaard – og flere faghistorikere med ham – ikke være mere. Fremover ønsker

man etableret et samarbejde med de professionelle historikere, der skal vurdere og selv opsøge ting, personer og steder, man ville finde betydningsfulde set med den professionelle ekspertises briller. Et samarbejde der vel nok i visse tilfælde kunne fungere og betydningsfulde ting draget frem, der ellers ville gå sin glemsel imøde. Men en sådan konsulentbistand – om man vil – af højt uddannet, højt kvalificeret og ikke mindst højt lønnet arbejdskraft, der ud fra egne historisk set disciplinerede synspunkter skulle prioritere arbejdet, vil jeg alligevel udfra mit syn på egnshistorisk tilbliven tillade mig at sætte et stort spørgsmålstegn ved.

For det første har og er den autodidakte lokalhistoriker, om han nu har været eller er degn, pastor, bonde eller arbejder fyldt med en stedets inspiration, kendskab og en ofte rørende hengivenhed for netop den landsby, det sogn eller herred, han beskæftiger sig med. Det er klart, at disse skribenter grifler løs ud fra et subjektivt synspunkt. Og det videnskaben efterlyser er større objektivitet, så der bl.a. kan udledes statistisk materiale og dannes sammenligninger sogn med sogn, landsdel med landsdel. Vel går der mange ting tabt for eftertiden og den eksakte videnskabelige forskning. Men tænk: hvad var der ikke gået tabt for bestandig, om ikke denne brogede skare havde virket og voget at bidrage vort lands historie med et skrift.

Og her skinner det igennem, at faghistorikeren og jeg er rørende enige, men den ønsketænkning, der slås til lyd for ved at trække et bestemt krav om indhold og udformning ned over hovedet på den vorde amatør-historiker, er vi som nævnt lige så rørende uenige om. Herigennem dræber man uvægerligt nogle af de strømninger, der har presset sig på hos den vorde forfatter. Forfatter er sådan en forpligtende titel, som kan virke skræmmende, men uden den gnist af litterær ambition, der lyser ud fra de egnshistoriske skrifter mangfoldighed og i velsignet grad har berørt hine tiders menneske-rørelser, tja, så havde vi netop haft den faglige ind-

tørring Thorkild Kjærgaard er bange for.

Den fremhævelse af egne værker og umådelige kunnen, der har bemægtiget sig omtalte artikel, kan godt virke en anelse søgt. Der er steder, hvor amatør-historikerens arbejde contra fag-historikerens betragtes som masseforskning mod eliteforskning. Og når man i et tilbageblik i nævnte artikel kan fremdrage, »at amatørhistorikeren ikke respekterer naturens orden, som er, at de (amatørhistorikeren) forbliver i den passive rolle og blot læser de faguddannedes værker«. Ja, så har man svært ved at tage imod den fremstrakte hånd Thorkild Kjærgaard rækker amatørhistorikerne på samtlige de akademisk dannede faghistorikeres vegne. For det ville stå småt til med læsningen, hvis man skulle nøjes med de værker, der udgår fra Lokalhistorisk Afdeling ved Københavns Universitets Historiske Institut og den øvrige elites hænder. Dette være ikke sagt for at være hovmodig og ligesom sige: Se hvad vi kan præstere! Et væld af skrifter, bøger og artikler i en uafsluttelig strøm! Et enormt uerstatteligt kildemateriale, som faghistorikeren i ro og mag kan tappe for materiale!

Jo, vel vil vi ikke blot læse, men også læses. Og skulle der være huller og mangler, vil standen af amatørhistorikere være henrykte, ja, bærede over at kunne hjælpe til og opføre det stof, man eventuelt måtte efterlyse – og tror jeg på den samtlige amatørhistoriske stands vegne at kunne sige: *ganske gratis*. En væsentlig ting i disse tilskudsfattige tider. Det må da være en gestus, man kan tage og føle på. For det drejer sig til syvende og sidst ikke om idelige grænsestridigheder, men om sager – og sager der ikke må gå tabt.

Nu har jeg vist også fået rensset luften så meget, at jeg kan hellige mig et forsøg på en beskrivelse af den oplevelse og glæde, man har haft ved at få lov til gennem et udsteds gamle beboere at skildre og levedegøre hine tiders rørelser på en stump sandet dansk jord. At få lov til at låne deres klenodier af gulnede fotografier og breve, der taler et eget rigt og nuanceret sprog. At føle disse menneskers tillid og herigen-

nem få lov at levendegøre et hendøende fattigt fiskerlejes beboere. Deres trængsler, deres rørende sammenhold i en ofte forrået og hensynsløs verden. Deres utrættelige gøremål: at bøde, tjære og pleje deres livgivende garn og ruser, der skulle sættes, når den tid var og røgtes når den tid var. Glæden, der vekslede med sorg, døden, der vekslede med fødsel. Årstal med årstal. Tildragelser med tildragelser. En blomstrende købmandsgård, der langsomt sygnede hen og blev slettet af vor tid. En bane, der satte menneskene i forbindelse med omverdenen ved hjælp af hvæsende damplokomotiver, samt en havn, hvor fiskerne både kunne søge læ og losse fangsterne, der pludselig en dag ebbede ud på grund af tangpest hidført af golfstrømmens forgreninger. Og fiskeriet gik i stå, banen er historie til næste år, men havnen er vokset til en færgehavn af betydning. Og menneskene strømmer til, for her er godt at bo. Det vidste stenalderfolket også. Og nu er vi snart ligeså mange som dengang.

Det kan hændes sig, at man møder taknemlighed, når man sådan blotlægger sine medmenneskers skridt gennem tiden og giver dem et værd og en historie. Den kan komme fra en fiskerslægt, der har haft aner, der har været ilde lidt, men som gennem genfortællingen besad menneskelige egenskaber, som datiden ikke forstod at værdsætte. Og den kan komme fra den sidste rest af høfjægermesterens familie, der ejede udstedet og al omkringliggende jord, og som gav menneskene herude en eksistens gennem en havn og gav dem en forbindelse til verden gennem banen. En sådan 90-årig ætling fra en svunden epoke fik arbejdet til at ligne et værk gennem sin rystende pen, der udtrykte sig i dybt bevægede vendinger over den glæde, det var, at møde sin ungdom og dens ansigter.

Og hvis det må være mig tilladt at slutte med et uddrag af »Fortid og nutid«s anmelder Margit Mogensens engagerede betragtninger i sin anmeldelse af min bog (Fortid og nutid XXVI s. 635): »Udover hvad der har kunnet udtrages af billeder-

ne, bygger fremstillingen på det, byens mange åndsfriske gamle har kunnet fortælle. Det er hverken lidt eller kedeligt, og det er gengivet med varme og respekt for de mennesker, der har fortalt. En varme, som også udtrykkes gennem fotografierne af de gamle mennesker, hvis ansigter er blevet smukke af livets tildragelser. Forfatteren har med denne bog villet vække til eftertanke hos nye generationer af Hou-borgere – og andre – for at sikre en bevaring af det lille samfunds værdier. Resultatet er blevet et charmerende kampskrift, som med sit budskab rækker langt videre end til den by, der skildres«.

Erling Rump: Mere om kultkar

Universitetslektor Lise Gotfredsen har i »Fortid og nutid«, hefte 3, 1976, været så venlig at anmelde min bog »Kultkar«, 1974. – Jeg er anmelderen stor tak skyldig herfor, fordi hun har lagt så stort og indgående et arbejde i anmeldelsen. Derfor fortjener den at blive taget seriøst, og da jeg må tilstå, at jeg ikke er enig med Lise Gotfredsen på afgørende punkter, må jeg anstændigvis svare igen på prent – så meget mere som jeg i anmeldelsen også bliver afesket direkte svar på visse spørgsmål.

Anmelderen skriver s. 421, at jeg fremstiller keltisk kunst som en amorf rodebunke, og dertil vil jeg svare, at det gør jeg bestemt ikke – tidlig keltisk kunst danner en fasttømret helhed i Europa, og ingen har set det så klart som Paul Jacobstahl, hvilket fik ham til at skrive sin store grundbog »Early Celtic Art«, hvor han netop har set den fælles keltiske stil fra alle dele af Europa – kort sagt, han så det iconographiske fællesskab, svarende til kultur og folkekarakter trods store afstande og variationer fra sted til sted. Mest koncentreret giver han udtryk herfor i sine stregtegninger, en oversigt over stilmønstre: ECA II, s. 261, 1–476. Denne oversigt er bestemt ikke nogen rodebunke, og tidsrummet strækker sig ikke over mere end 800–1000 år. Andre stilperioder – f.eks.